

The background of the cover is a deep space scene featuring a bright, glowing nebula with orange and yellow hues, set against a dark starry sky. In the lower-left foreground, a sleek, metallic spaceship is shown from a low angle, appearing to fly towards the viewer. The ship has a segmented, cylindrical body with several bright, circular thrusters or lights at its rear, creating a sense of motion and speed.

Isaac Asimov

NADÁCIA

A ZEM

Piata kniha

Lindeni

Nadácia a Zem

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Isaac Asimov

Nadácia a Zem – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

NADÁCIA A ZEM

Isaac Asimov

**NADÁCIA
A ZEM**

Z angličtiny preložil Patrick Frank

Ljndeni

Isaac Asimov: Foundation and Earth
Copyright © 1986 by Nightfall, Inc.
Illustration de couverture Alain Brion © Éditions Gallimard
Translation © Patrick Frank, 2022
Slovak edition © Albatros Media Slovakia s. r. o., 2022

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie
sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania
v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom
bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-3179-9
ISBN e-knihy 978-80-566-3208-6 (1. zverejnenie, 2023) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-566-3209-3 (1. zverejnenie, 2023) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-566-3210-9 (1. zverejnenie, 2023) (mobi)

Pamiatke Judy-Lynn del Reyovej (1943 – 1986),
velikánky mysle a ducha.

OBSAH

	Príbeh Nadácie	11
1. ČASŤ	Gaia	15
1	Začiatok hľadania	17
2	Na Comporellon	38
2. ČASŤ	Comporellon	63
3	Na vstupnej stanici	65
4	Na Comporellone	89
5	Zápas o loď	107
6	Vlastnosti Zeme	133
7	Odchod z Comporellonu	155
3. ČASŤ	Aurora	181
8	Zakázaný svet	183
9	Zoči-voči svorke	204
4. ČASŤ	Solaria	229
10	Roboti	231
11	Pod povrchom	254
12	Na povrch	279

5. ČASŤ	Melpomenia	305
13	Odchod zo Solarie	307
14	Mŕtva planéta	328
15	Mach	351
6. ČASŤ	Alfa	375
16	Stredobod svetov	377
17	Nová Zem	396
18	Hudobný festival	421
7. ČASŤ	Zem	453
19	Rádioaktívna?	455
20	Neďaleký svet	480
21	Koniec hľadania	498

PRÍBEH NADÁCIE

Prvého augusta 1941 som bol dvadsaťjedenročný študent chémie na Kolumbijskej univerzite, ktorý sa už tri roky profesionálne venuje sci-fi tvorbe. Náhlil som sa za Johnom Campbellom, redaktorom časopisu *Astounding*, ktorý mi už vydal päť poviedok. Nevedel som sa dočkať, kedy mu porozprávam o svojej predstave celkom nového sci-fi príbehu.

Mal to byť historický román z budúcnosti – dejiny pádu Galaktického impéria. Môj entuziazmus musel byť chytľavý, lebo Campbell sa pre túto myšlienku nadchol rovnako ako ja. Rozhodol sa, že odo mňa nechce len jeden príbeh. Chcel celú sériu, v ktorej by sa rozoberalo búrlivé tisícročie medzi pádom prvého Impéria a založením druhého. Celé ho mala rámcovať veda s názvom psychohistória, ktorú sme spoločne vymysleli.

Prvý príbeh vyšiel v roku 1942 v májovom čísle *Astounding* a druhý vydali v júni 1942. Oba si okamžite vydobyli popularitu a Campbell dozrel na to, aby som do konca štyridsiatych rokov napísal ešte ďalších šesť. Boli aj čoraz dlhšie. Prvý mal iba dvanásťtisíc slov, no dva z posledných troch presahovali päťdesiattisícovú hranicu.

Ku koncu desaťročia ma už séria unavovala, tak som s ňou skončil a venoval sa iným veciam. V tom čase však už rôzne vydavateľstvá uvádzali na trh sci-fi romány v tvrdej väzbe. Jedným z nich bolo aj malé vydavateľstvo Gnome Press. Moju nadačnú sériu vydalo v troch dieloch: *Nadácia* (1951), *Nadácia a Impérium* (1952) a *Druhá Nadácia* (1953). Všetky tri dokopy dostali názov *Nadačná trilógia*.

Na trhu sa im však veľmi nedarilo, pretože Gnome Press nemalo dosť kapitálu na ich inzerciu a propagáciu. Neprišli mi ani slávu, ani tantiémy.

Začiatkom roka 1961 mi vtedajší editor z vydavateľstva Doubleday Timothy Seldes oznámil, že mu zo zahraničia prišla žiadosť o práva na vydanie *Nadačnej trilógie*. Doubleday ju nemalo v portfóliu, a tak žiadosť posunuli rovno mne. Len som na to mykol plecom. „Nemám záujem, Tim. Tie knihy mi nepriniesli žiaden zisk.“

Seldes sa zhrozil a okamžite začal pracovať na získaní práv na knihy od Gnome Press (ktoré už v tom čase nezadržať- ne smerovalo k bankrotu) a v auguste toho istého roku ich (spolu s *Ja, robot*) zaradil do portfólia svojho vydavateľstva.

Od tohto momentu sa *Nadačnej trilógii* začalo dariť a aj ja som už z nej mal čoraz vyššie príjmy. Doubleday ju vydalo v jedinom zväzku, ktorý distribuovalo cez Knižný klub vedeckej fantastiky.

V roku 1966 sa na World Science Fiction Convention (Worldcon) v Clevelande hlasovalo v kategórii Najlepšia séria všetkých čias. Bolo to prvý (a nateraz aj posledný) raz, čo sa táto kategória objavila v nomináciách na cenu Hugo. Vyhrala ju *Nadačná trilógia*.

Fanúšikovia sa čoraz hlasnejšie dožadovali ďalších pokračovaní. Zdvorilo, no zanovito som ich odmietal. Pritom ma však fascinovalo, že táto sága vie tak opantať aj ľudí, ktorí v čase jej vzniku ešte ani nežili.

Doubleday bralo tlak fandomu oveľa vážnejšie ako ja. Dvadsať rokov to nechali len na mne, no ako sa požiadavky kopili a silneli, nakoniec so mnou stratili trpezlivosť. V roku 1981 mi oznámili, že skrátka musím napísať ďalšiu knihu o Nadácii, a aby mi to nejako osladili, ponúkli mi desaťnásobok mojej zvyčajnej zálohy.

Nervózne som im na to kývol. Od posledného príbehu o Nadácii uplynulo tridsaťdva rokov a teraz som mal napísať nový román s dĺžkou 140 000 slov – dvakrát dlhší ako ktorákoľvek z predchádzajúcich kníh a takmer trikrát objemnejší ako ktorýkoľvek z predchádzajúcich príbehov. Znova som si prečítal trilógiu a vrhol sa do práce. *Nadácia na rozhraní* vyšla v októbri 1982 a potom sa stalo niečo veľmi nezvyčajné. Okamžite sa prebojovala do zoznamu bestsellerov *New York Times* a na môj úžas v ňom vydržala celých päťdesiatdva týždňov.

Doubleday mi okamžite dalo zmluvu na ďalšie romány a ja som napísal dva zo série o robotoch. Potom už bol čas znova sa vrátiť k Nadácii.

No a tak vznikla *Nadácia a Zem*, ktorá sa začína presne tam, kde sa skončila *Nadácia na rozhraní*. Mohlo by vám prospieť, keby ste si ju aspoň prebehli na osvieženie pamäti, nie je to však nutné. *Nadácia a Zem* obstoí aj sama osebe. Dúfam, že si ju patrične užijete.

Isaac Asimov
New York City, 1986

I. ČASŤ

Gaia

I

ZAČIATKY HĽADANIA

I

„Prečo som to urobil?“ spýtal sa Golan Trevize.

Tá otázka nebola žiadna novinka. Od príchodu na Gaiu si ju kládol pravidelne. Ešte aj z poctivého hlbokého spánku sa budil na to, že sa mu v hlave nehlučne, no neodbytné ako rytmické bubnovanie, opakovalo: Prečo som to urobil? Prečo som to urobil?

Teraz sa to prvý raz mohol spýtať aj Doma, starého predstaviteľa Gaie.

Dom si jeho napätie dobre uvedomoval, lebo vnímal štruktúru jeho mysle. Akurát na ňu nemohol reagovať. Gaia sa jej nesmela ani dotknúť a najlepší spôsob, ako odolať pokušeniu, bolo bolestne ignorovať všetko, čo z neho vycítil.

„Čo také, Trev?“ opýtal sa. Prišlo mu ťažké oslovovať človeka viac ako jednou slabikou, a tak to nerobil. Trevize si na to už aj tak isto zvykol.

„To rozhodnutie,“ vysvetlil mu radný. „Keď som vybral Gaiu ako budúcnosť ľudstva.“

„Urobil si správne.“ Dom ostal sedieť a stareckými, hlboko usadenými očami si premeriaval stojaceho radného z Terminusu.

„To hovoríš ty,“ namietol Trevize netrpezlivo.

„Ja/my/Gaia vieme, že je to tak. Práve v tom je tvoja hodnota. Máš schopnosť správneho rozhodnutia aj na základe neúplných podkladov, a rozhodol si aj v tomto. Vybral si Gaiu!

Odmietol si anarchiu Galaktického impéria postaveného na technológiách prvej Nadácie aj anarchiu toho, ktoré by stálo na mentalistike druhej Nadácie. Dospel si k záveru, že ani jedno z nich by nebolo dosť stabilné. Preto si vybral Gaiu.“

„Áno,“ odvetil Trevize. „Presne tak. Vybral som Gaiu ako superorganizmus: celú planétu s kolektívnym vedomím a osobnosťou, na ktorej musíte hovoriť ja/my/Gaia, aby ste umelým zámenom vyjadrili nevyjadriteľné.“ Začal sa nepokojne prechádzať po miestnosti. „Nakoniec sa z nej vyvinie superorganizmus Gaiaxia, ktorý ovládne celú Mliečnu cestu.“

Zastal, takmer zúrivo sa obrátil k Domovi a pokračoval: „Vnímate to tak, že som sa zachoval správne, lenže vy po vzniku Gaiaxie túžite, a tak ste s mojim rozhodnutím spokojní. Niečo vo mne však jej vznik nechce, a preto nie som ochotný tak rýchlo akceptovať správnosť tohto rozhodnutia. Potrebujem vedieť, prečo som sa rozhodol takto, a nie inak. Chcem to zvažovať a posudzovať, kým s tým nebudem spokojný aj ja. Cítiť, že je to správne, mi jednoducho nestačí. Ako to môžem vedieť? Čo spôsobuje, že sa rozhodujem správne?“

„Ja/my/Gaia nevieme, čo ťa priviedlo k správne rozhodnutiu. Je to dôležité, aj keď už padlo?“

„Teraz hovoríš za celú planétu, však? Za spoločné vedomie každej kvapky rosy, každého kamienka na pláži, dokonca aj tekutého jadra v jej strede.“

„Áno, a rovnako to môže urobiť aj každá iná súčasť planéty, na ktorej spoločné vedomie dosiahlo určitú hranicu.“

„A celé toto spoločné vedomie je spokojné so mnou v úlohe čiernej skrinky? Kým čierna skrinka funguje, nie je podstatné, čo v sebe ukrýva? Nuž, mne to rozhodne nestačí. Nepáči sa mi fungovať ako čierna skrinka. Chcem vedieť, ako a prečo som pre budúcnosť vybral Gaiu a Gaiaxiu. Len tak môžem nájsť vnútorný pokoj a vyrovnanosť.“

„Prečo sa ti nepáči tvoje rozhodnutie? Prečo mu nedôveruješ?“

Trevize sa zhlboka nadýchol a silene tichým hlasom povedal: „Lebo nechcem byť súčasťou žiadneho superorganizmu. Nechcem byť nahraditeľnou súčiastkou, ktorej sa superorganizmus môže zbaviť, keď usúdi, že to prospeje celku.“

Dom si ho zamyslene premeral. „Chceš zmeniť svoje rozhodnutie, Trev? Lebo to ešte stále môžeš.“

„Rád by som ho zmenil, ale nie iba preto, lebo sa mi nepáči. Ak s ním mám niečo robiť, musím vedieť, či je správne alebo nie. Nestačí, že to cítim.“

„Ak cítiš, že je správne, tak je správne,“ namietol Dom typicky pomalým, jemným hlasom, ktorý Treviza dohŕňal do šialenstva tým, ako kontrastoval s jeho vlastným vnútorným nepokojom.

Chvíľu sa potácal medzi tým, čo cíti a čo vie, až napokon sileným šepotom vyhlásil: „Musím nájsť Zem.“

„Lebo má niečo spoločné s tvojou vášnivou túžbou po poznaní?“

„Lebo je to ďalší problém, ktorý ma neznesiteľne trápi, a pretože cítim, že tie dve veci spolu nejako súvisia. Vari nie som čierna skrinka? Cítim, že je tam nejaké prepojenie. Nestačí to, aby sme to prijali ako fakt?“

„Možno,“ pripustil Dom neisto.

„Aj keď od spojenia so Zemou ubehli tisíceročia – možno až dvadsaťtisíc rokov –, ako je možné, že sme celkom zabudli na planétu svojho pôvodu?“

„Dvadsaťtisíc rokov je viac, ako si uvedomuješ. Aj o mnohých aspektoch zo začiatkov Impéria toho vieme dosť málo. Opakujeme mnoho legiend, ktoré sú takmer určite vymyslené, lebo ich nedokážeme nahradiť žiadnymi jasnými faktami. No a Zem je staršia ako Impérium.“

„Aj tak o nej museli existovať nejaké záznamy. Môj drahý priateľ Pelorat zbiera jej mýty a legendy. Dáva dokopy všetko, čo o nej dokáže zohnať. Je to jeho profesia, a čo je ešte dôležitejšie, aj jeho vášeň. Neostalo nám nič, iba mýty a legendy. Nijaké záznamy, žiadne dokumenty.“

„Dvadsaťtisícročné dokumenty? Všetko sa rozpadá a ničí, či už nedostatkom údržby, alebo za vojen a katastrof.“

„Ale mali by sme mať aspoň záznamy o záznamoch. Mali by existovať kópie, kópie kópií alebo kópie kópií kópií – užitočné materiály spreď oveľa menej ako dvadsiatich tisícročí. Lenže všetky niekto odstránil. Galaktická knižnica na Trantore musela mať dokumenty o Zemi. Aj dnes sa na ne dajú nájsť odkazy v historických záznamoch, ale samotné dokumenty už jednoducho neexistujú. Referencie ostali, informácie, na ktoré odkazovali, však zmizli.“

„Nezabúdaj, že Trantor pred pár storočiami vydrancovali.“

„Knižnicu to nepostihlo. Ochráňovali ju príslušníci druhej Nadácie. Práve tí nedávno zistili, že tam už nemajú žiadne materiály o Zemi. Relatívne nedávno ich musel niekto odstrániť. Prečo?“ Trevize prestal chodiť hore-dolu a uprene sa pozrel na Doma. „Ak nájdem Zem – ak zistím, čo ukrýva...“

„Ukrýva?“

„Čo ukrýva alebo čo na nej ukryli. Cítim, že keď to zistím, budem vedieť, prečo som miesto individuality vybral Gaiu a Gaiaxiu. Potom by som mal vedieť, nielen cítiť, že sa nemýlim. No a ak sa nemýlim,“ skleslo mu ovisli plecيا, „tak sa s tým nedá nič robiť.“

„Ak to tak cítiš,“ povedal Dom, „ak si presvedčený, že musíš pátrať po Zemi, tak ti, samozrejme, pomôžeme, ako sa len dá. Naša pomoc však má svoje hranice. Napríklad, ja/my/Gaia nevieme, kde sa Zem v nekonečnej divočine svetov našej galaxie nachádza.“

„Aj tak po nej musím pátrať,“ vyhlásil Trevize. „Aj keď je to v takom množstve hviezd beznádejné a nemá mi kto pomôcť, musím to aspoň skúsiť.“

2

Treviza obklopovala krotká Gaia. Ako vždy, bola na nej aj teraz ideálna teplota a vzduch sa hýbal presne tak, aby príjemne osviežoval, ale zbytočne nechladil. Po nebi sa presúvali mraky, aby pravidelne narušili slnečný svit a doplnili vlahu presne tam, kde výpary z metra štvorcového klesajú pod požadovanú hodnotu.

Stromy rástli v pravidelných rozstupoch ako v ovocnom sade. Nepochybne to tak bolo na celej planéte. Súš aj more boli plné fauny a flóry v primeranom množstve, aby udržali ekologickú rovnováhu, a hladina stúpala a klesala vždy len okolo uznávaného optima. Rovnako ako počet obyvateľov.

Zo všetkého, čo sa tam dalo vidieť, sa vymykala len jeho loď *Vzdialená hviezda*.

Viacero ľudských komponentov Gaie ju primerane vyčistilo a doplnilo zásoby. Mala na palube dostatok jedla aj pitia, nábytok zrenovovali alebo vymenili a mechanické časti poctivo skontrolovali. On sám zase pravidelne kontroloval počítač.

Dopĺňať palivo nebolo treba, lebo to bola jedna z mála gravitických lodí Nadácie, ktoré poháňala energia všeobecného gravitačného poľa galaxie, akej je dosť na pohon všetkých ľudských flotíl po celý čas ich existencie. Aj keby ju všetky využili naraz, jej intenzita by nijako merateľne neklesla.

Len pred tromi mesiacmi bol obyčajný radný na Terminuse. Inak povedané, bol súčasťou zákonodarného zboru Nadácie a *ex officio* patrila k najmocnejším ľuďom galaxie. Naozaj

odvtedy uplynuli len tri mesiace? Mal pocit, že už ubehla azda polovica jeho tridsaťdvaročného života. Kde sú tie časy, keď jeho jedinou starostou bolo, či slávny Seldonov plán stále platí – či hladký prerod Nadácie z planetárnej základne na galaktickú veľmoc niekto vopred zmapoval alebo nie.

Svojím spôsobom sa však nič nezmenilo. Stále bol radný. Postavenie aj výsady mu ostali, akurát nikto nečakal, že sa niekedy vráti na Terminus, aby ich naplno využil. Do obrovského chaosu Nadácie sa nehodil o nič viac ako na malú a nekonečne usporiadanú Gaiu. Nikde nebol doma. Všade sa cítil ako sirota.

Začal zuby a hnevľivo si zaboril prsty do čiernych vlasov. Kým začne strácať čas nárekmi nad svojím osudom, musí nájsť Zem. Ak jej hľadanie prežije, bude mať dosť času na vysedávanie so slzami v očiach. Potom na to možno aj bude mať lepší dôvod.

Odhodlane sa v myšlienkach vrátil k...

Pred tromi mesiacmi odišiel z Terminusu s Janovom Peloratom, vynikajúcim učencom a hrozne naivným človekom. Profesora hnala vášeň pre odhalenie dávno stratenej Zeme a Trevize ju využil na to, čo vtedy pokladal za svoj hlavný cieľ. Zem síce nenašli, ale objavili Gaiu, a Trevize musel chtiac-nechtiac vysloviť osudové rozhodnutie.

Teraz to bol naopak on, Trevize, kto chcel nájsť Zem.

Čo sa týkalo Pelorata, aj ten objavil niečo, čo absolútne nečakal – čiernovlasú hnedookú Slast', mladú ženu, ktorá bola Gaia rovnako ako Dom a všetky zrnká piesku či steblá trávy. S typickou horlivosťou vyššieho stredného veku sa zamiloval do ženy s ani nie polovičnou dĺžkou prežitého života a ona mu to – napodiv – opätovala.

Bolo to divné, ale Pelorat vyzeral radostne a Trevize sa zmieril s tým, že každý si hľadá šťastie po svojom. Práve

o tom je individualita – tá, ktorú Trevize svojím rozhodnutím časom zruší po celej galaxii.

Bolesť sa vrátila. Tomu rozhodnutiu sa nedalo vyhnúť, no teraz ho neustále trápilo a...

„Golan!“

Z myšlienok ho vytrhol mužský hlas. Zdvihol pohľad a zažmurkal do ostrého slnka.

„Aha, Janov,“ povedal srdečne – o to srdečnejšie, že nechcel, aby Pelorat vycítil jeho pochmúrne myšlienky. Dokonca sa mu podarilo aj žoviálne prehodiť: „Ako vidím, dokázali ste sa na chvíľu odtrhnúť od Slasti.“

Profesor pokrútil hlavou. Jemný vánok mu strapatil hebké biele vlasy a podlhovastá vážna tvár si v celej svojej dĺžke uchovávala vážny výraz. „V skutočnosti mi práve ona navrhla, aby som za vami zašiel kvôli... Kvôli tomu, čo s vami chcem prediskutovať. Niežeby som vás nechcel vidieť aj sám, chápete, ale zdá sa, že jej to myslí rýchlejšie ako mne.“

Trevize sa usmial. „To je v poriadku, Janov. Prišli ste sa rozlúčiť. Chápem.“

„Nuž, nie celkom. Vlastne práve naopak. Golan, keď sme odchádzali z Terminusu, tak som... Veď viete. Bol som rozhodnutý nájsť Zem za každú cenu. Zasvätil som tomu v podstate celý život.“

„A ja v tom budem pokračovať miesto vás, Janov. Teraz je to moja úloha.“

„Ale aj moja. Stále aj moja.“

„Lenže...“ Trevize v širokom geste mávol na svet okolo nich.

Pelorat zo seba naliehavo vysypal: „Chcem ísť s vami.“

Trevize žasol. „To nemyslíte vážne, Janov! Veď teraz máte Gaiu!“

„Raz sa na ňu určite vrátim, ale nemôžem vás nechať odísť samého.“

„Isteže môžete. Viem sa o seba postarať.“

„Bez urážky, Golan, sám toho neviete ani zďaleka dosť. Ja poznám všetky mýty a legendy. Môžem vás nimi nasmerovať.“

„A Slasť necháte len tak? To azda nie!“

Profesorovi sa do líc tisol rumenec. „To by som veru nechcel, starý priateľu, ale hovorila...“

Trevize sa zamračil. „Vari sa vás nechce takto zbaviť, Janov? Sľúbila mi...“

„Nie, nie, vy to nechápete. Vypočujte si ma, prosím. Máte nepríjemný zvyk vybuchnúť, skôr ako si človeka vypočujete. Pravda, je to vaša špecialita a ja mám isté problémy so stručným vyjadrovaním, ale...“

„Dobre,“ vyhlásil Trevize zmierlivo. „Povedzte mi, čo presne má Slasť v úmysle, a ja vám sľubujem, že si to trpezlivo vypočujem, nech to trvá, koľko chce.“

„Ďakujem. Keďže ste teraz trpezlivý, môžem prejsť rovno k veci. Viete, aj Slasť chce ísť s nami.“

„Čože?! Aj Slasť?“ zvolal Trevize. „Ach nie. Už zase vybuchujem a sľúbil som, že to nespravím. Povedzte, Janov, prečo by Slasť chcela ísť s nami? Pýtam sa na to ticho a pokojne.“

„To nevravela. Vraj sa o tom s vami porozpráva sama.“

„Tak prečo tu nie je, hm?“

Pelorat odvetil: „Myslím si – fakt sa len domnievam –, že sa bojí, že o nej nemáte ktovieakú mienku. Preto sa vás zdráha osloviť sama. Zo všetkých síl som sa ju snažil presvedčiť, že proti nej nič nemáte. Nechce sa mi veriť, že by o nej mal ktokoľvek iný ako len tú úplne najlepšiu mienku. Aj tak by však bola radšej, keby som to pred vami najprv takpovediac nadhodil. Môžem jej povedať, že ste ochotný s ňou hovoriť, Golan?“

„Ale iste. Môže prísť hoci aj hneď.“

„A budete sa správať rozumne? Viete, starý priateľu, berie to dosť vážne. Vraví, že je to životne dôležité a že jednoducho musí ísť s vami.“

„Ale nepovedala prečo, však?“

„Nie, ale ak si myslí, že musí ísť, tak si to myslí aj celá Gaia.“

„Čo znamená, že nemôžem odmietnuť. Nemám pravdu, Janov?“

„Áno, Golan, Myslím, že naozaj nemôžete.“

3

Prvý raz za krátky pobyt na Gaii Trevize zavítal do Slastin-ho bytu, v ktorom momentálne býval aj Pelorat.

Letmo sa v ňom poobzeral. Domy na Gaii zvyknú byť dosť prosté. Drsné počasie sa tam prakticky nevyskytuje, v týchto zemepisných šírkach je celoročne príjemná teplota a dokonca aj tektonické platne sa posúvajú len veľmi ohľaduplne, takže nemá význam stavať domy s poriadnou ochranou pred živlami či udržiavaním príjemnej vnútornej atmosféry. Dalo by sa povedať, že celá planéta je jeden veľký dom navrhnutý pre pohodlie svojich obyvateľov.

Slastin príbytok na jej planetárnom domove bol malý, na oknách mal miesto skiel iba sieťky, nábytok strohý a funkčný. Na stenách viseli holografické obrazy – jeden z nich zobrazoval Pelorata s trocha užasnutým a dosť ostýchavým výrazom. Trevizovi mykalo kútikmi, a aby to zamaskoval, puntičkársky si napravil široký opasok.

Slasť ho pozorovala bez zvyčajného úsmevu. Tvárila sa vážne, jemné hnedé oči mala naširoko otvorené a čierne vlasy

sa jej vlnili na pleciach. Tvári dodávali trocha farby len výrazné pery s nádychom červene.

„Vďaka, že si za mnou prišiel, Trev.“

„Janov na mňa veľmi naliehal, Slastinobijarella.“

Letmo sa usmiala. „Aký požič, taký vráť. Ak ma budeš volať Slast – pekne jednou slabikou, ako sa sluší a patrí –, pokúsím sa ti hovoriť celým menom Trevize.“ Pri druhej slabike sa takmer nepostrehnuteľne zasekla.

Trevize zdvihol ruku. „To vyzerá na celkom slušnú dohodu. Uznávam gaiský zvyk používať v rozhovore len jednu slabiku, takže ak mi tu a tam povieš Trev, neurazím sa. Aj tak mi však bude príjemnejšie, keď mi budeš čo najčastejšie hovoriť Trevize – a ja tebe Slast.“

Premeral si ju ako vždy, keď sa stretli. Ako samostatná osoba to bola mladá žena krátko po dvadsiatke, no ako súčasť Gaie mala tisíce rokov. Na jej vzhľade to nič nemenilo, niekedy sa to však prejavilo v tom, ako rozprávala a aká okolo nej panovala atmosféra. Vari chce toto pre všetky bytosti v galaxii? Nie! Ani náhodou, ale pritom...

Slast povedala: „Prejdem rovno k veci. Vyhlásil si, že chceš nájsť Zem...“

„Hovoril som o tom s Domom,“ namietol, aby dal najavo, že sa Gaii len tak nepodvolí a bude trvať na pohľade jednotlivca, nie celku.

„Áno, ale pri rozhovore s Domom si hovoril s Gaiou a so všetkými jej súčasťami vrátane mňa.“

„Počula si, čo som mu vravel?“

„Nie, lebo som práve nepočúvala, ale keby som sa na to teraz sústredila, môžem si spomenúť na každé slovo. Prosím, zmier sa s tým a poďme ďalej. Zdôraznil si, že chceš nájsť Zem, a trval si na tom, že je to dôležité. Ja to tak nevidím, ale uznávam tvoju schopnosť vytušiť pravdu, takže ja/my/Gaia

musíme akceptovať, čo povieš. Ak je toto poslanie dôležité pre tvoje rozhodnutie o Gaii, tak s tebou musí ísť aj Gaia – ak pre nič iné, tak aby ňa chránila.“

„A keď so mnou musí ísť Gaia, tak to znamená, že práve ty, však?“

„Ja som Gaia,“ odvetila stroho.

„Ale to aj všetko ostatné na tejto planéte. Prečo by si mala ísť práve ty? Prečo nie nejaká iná časť Gaie?“

„Lebo s tebou chce ísť Pel a ten by so žiadnou inou časťou Gaie nebol taký šťastný ako so mnou.“

Pelorat, ktorý ticho sedel v kúte (Trevizovi neušlo, že sa otočil k svojmu obrazu chrbtom), ticho poznamenal: „To je pravda, Golan. Slasť je moja časť Gaie.“

Slasť sa nečakane usmiala. „Je vzrušujúce, keď na mňa niekto myslí takýmto spôsobom. Samozrejme, aj veľmi exotické.“

„Tak sa na to pozrime.“ Trevize si založil ruky za hlavu a začal sa hojdať na stoličke. Tá pod ním povážlivo zavrzgala, a tak ju radšej hneď spustil na všetky štyri nohy, lebo by jeho nonšalantnosť nemusela vydržať. „Budeš súčasťou Gaie, aj keď z nej odídeš?“

„Nemusím byť. Môžem sa izolovať – napríklad, keď mi hrozí vážne nebezpečenstvo, tak sa oddelím, aby sa zbytočne neprenieslo na Gaiu. Alebo aj z iných dôvodov. To sa však deje len vo veľmi výnimočných situáciách. Zvyčajne ostávam časťou Gaie.“

„Aj keď skočíme hyperpriestorom?“

„Aj potom, hoci to bude trochu ťažšie.“

„To ma akosi nedokáže upokojiť.“

„Prečo?“

Ohrnul nos v univerzálnom geste naznačujúcom nepríjemný zápach. „Znamená to, že čokoľvek sa povie alebo urobí na mojej lodi, bude počuť a vidieť aj celá Gaia.“

„Ja som Gaia, takže všetko, čo vnímam, cíti aj ona.“

„Presne tak som to myslel. Bude to vnímať ešte aj táto stena.“

Pozrela sa na ňu a pokrčila plecami. „Áno, aj ona. Má len nepatrné vedomie, takže jej vnemy a porozumenie budú takisto len nepatrné, ale predpokladám, že na subatómovej úrovni dochádza k nejakým zmenám v reakcii na to, čo práve hovoríme. Má to Gaii umožniť lepšie fungovať pre dobro celku.“

„Ale čo ak si želám súkromie? Možno nechcem, aby tá stena vnímala všetko, čo poviem alebo urobím.“

Slasť sa zatvárala tak podráždene, že miesto nej radšej reagoval Pelorat: „Viete, Golan, nechcem vám do toho zasahovať, lebo ani ja o Gaii veľa neviem. Na druhej strane som však bol so Slastou a čo-to som už pochopil. Pozrite sa, keď na Terminuse pôjdete po ulici plnej ľudí, uvidíte a začujete kopu vecí. Niektoré si možno aj zapamätáte. Pri správnej stimulácii mozgu by ste si možno vedeli spomenúť na všetky do poslednej, ale väčšinou vám na nich jednoducho nezáleží. Necháte ich tak. Aj keď trebárs zaregistrujete vypäté emócie medzi neznámymi ľuďmi a zaujmú vás – ak sa vás netýkajú, tak sa na ne vykašlete a hneď ich zase zabudnete. Na Gaii to bude rovnaké. Hoci vie o vašich skutkoch všetko do posledného detailu, nezaujíma ju to. Nemám pravdu, dráhá Slast?“

„Tak som sa na to ešte nikdy nepozrela, Pel, ale niečo na tom asi fakt bude. Na druhej strane, toto súkromie, o ktorom hovorí Trev – teda, Trevize –, nie je čosi, čo by sme si cenili. Ja/my/Gaia ho jednoducho nedokážeme pochopiť. Túžim po tom, aby som nebola súčasťou celku, aby môj hlas ostal nevypočutý, skutky bez svedkov, myšlienky bez prenosu...“ Rázne pokrútila hlavou. „Hovorím, že sa v krajnom prípa-

de vieme blokovať, ale kto by už chcel tak žiť – hoci len hodinu?“

„Ja,“ oznámil jej Trevize. „Preto musím nájsť Zem. Musím zistiť, či a aký dôvod som mal na to, aby som takýto desivý osud vybral pre celé ľudstvo.“

„Nie je to nič desivé, ale nemusíme sa o tom hádať. Nepôjdem s tebou ako špiónka, ale ako priateľka a pomocníčka. Gaia s tebou nebude, aby ťa špehovala, ale aby ti pomáhala.“

Trevize pochmúrne vyhlásil: „Najlepšie by mi pomohla, keby ma nasmerovala k Zemi.“

Slasť pomaly pokrútila hlavou. „Gaia nevie, kde sa tá planéta nachádza. To ti už vravel Dom.“

„Ale ja tomu neverím. Koniec koncov, musíte mať záznamy. Prečo som sa za celý čas na Gaii k žiadnym nedostal? Aj keď ona sama možno skutočne nevie, kde by mohla Zem ležať, v záznamoch by sa niečo mohlo nájsť. V galaxii sa vyznám dosť dobre – rozhodne lepšie ako Gaia. Možno by som vo vašich záznamoch objavil nejaké náznaky, ktoré Gaii unikali.“

„O akých záznamoch to hovoríš, Trevize?“

„O akýchkoľvek. O knihách, filmoch, hologramoch a všetkom, čo ešte máte. Za celý čas som tu nevidel ani jeden jediný. Vy áno, Janov?“

„Nie,“ pripustil Pelorat zdráhavo. „Ale ani som ich nehľadal.“

„Ja áno. Síce nenápadne, ale obzeral som sa po nich, a žiadne som nevidel. Žiadne! Musím teda predpokladať, že ich predto mnou skrývajú. Ale prečo? Povie mi to niekto?“

Slasť zaskočene zvrážila hladké čelo, až ho mala plné vrások. „Prečo si sa na to nespýtal už dávno? Ja/my/Gaia nič neskrývame a nikdy neklameme. Izolát – jedinec bez prepojenia

na celok – klamať môže. Je obmedzený a z obmedzenosti pramení strach. Gaia je však planetárny organizmus s obrovskými mentálnymi schopnosťami a strach jednoducho nepozná. Pre Gaiu je klamanie – vytváranie nepravdivých opisov reality – absolútne zbytočné.“

Trevize si odfrkol. „Preto ste si dali tak záležať, aby som nenarazil na žiadny záznam? Skús predostrieť nejaký dôvod, ktorý by dával zmysel.“

„Ale iste.“ Zdvihla ruky dlaňami nahor. „Žiadne záznamy jednoducho nemáme.“

4

Prvý sa spamätal Pelorat, ktorého to miatlo menej ako jeho spolunadačníka.

„Ale to je nemožné, moja drahá,“ povedal nežne. „Nemôže existovať ani len náznak civilizácie bez aspoň nejakých záznamov.“

Slať podvihla obočie. „To chápem. Myslím to tak, že nemáme záznamy, aké očakával Trev... Trevize. Také u nás jednoducho nenájde. Ja/my/Gaia nemáme písomnosti, tlač, filmy, počítačové databanky – nič také. Nemáme ani len nápisy vytesané do kameňa. To som sa mu snažila vysvetliť. Keďže žiadne nemáme, tak ich celkom logicky nemohol nájsť.“

Trevize sa opýtal: „Čo teda máte, keď vám chýba všetko, v čom by som spoznal historický záznam?“

Pomaly, akoby to vravela dieťaťu, povedala: „Ja/my/Gaia máme pamäť. Pamätáme si to.“

„Čo si pamätáte?“ vyzvedal.

„Všetko.“

„Všetky historické dáta?“

„Všetky do posledného.“

„Za aký dlhý čas? Koľko rokov dozadu?“

„Nekonečne dlho.“

„To mi akože môžeš len tak vysypať historické údaje? Biografické, geografické, vedecké? Dokonca miestne klebety?“

„Presne tak.“

„A to všetko v takej malej hlavičke.“ Sarkasticky ukázal na jej pravý spánok.

„Nie,“ opravila ho. „Spomienky Gaie sa neobmedzujú na obsah mojej lebky. Pozri sa,“ na moment sa zatvárala celkom formálne, akoby to už nebola ona, ale spojenie iných osôb, „pred začiatkom dejín muselo existovať obdobie, keď boli ľudia natoľko primitívni, že aj keď si udalosti pamätali, nevedeli ich opísať slovami. Potom vznikla reč na vyjadrenie spomienok a ich prenos z jednej osoby na druhú. Technologické pokroky neskôr slúžili na to, aby vytvorili viac priestoru pre takéto prenosy, ukladanie a sprístupňovanie dát. Keď sa však jednotlivci spojili do Gaie, všetko to bolo zrazu zastaralé a zbytočné. Mohli sme sa vrátiť k pamäti ako k základnému prvku uchovávanía záznamov, na ktorom stojí všetko ostatné. Už chápeš?“

Trevize sa opýtal: „Chceš povedať, že spoločenstvo všetkých mozgov na Gaii si pamätá oveľa viac ako ktorýkoľvek z nich osamote?“

„Presne tak.“

„Ale ak má Gaia všetky záznamy rozložené v planetárnej pamäti, ako to pomôže tebe ako jej nepatrnej súčasti?“

„Ako len chcem. Všetko, čo by som potrebovala vedieť, je v niektorej myslí – a možno aj vo všetkých. Ak ide o niečo základné, napríklad význam slova ‚stolička‘, bude v každej z nich. Aj keď ide o niečo veľmi ezoterické, čo sa nachádza len v jednej malej časti Gaiinej mysle, môžem si to v prípade potreby

vyvolať. Ak to treba zobrať z mnohých myslí, možno to chvíľku potrvá. Pozri sa, Trevize, ak chceš vedieť niečo, čo nemáš v hlave, pozrieš sa na príslušný knižný film alebo využiješ počítačové databanky. Ja sa pozriem do spoločnej mysle Gaie.“

Trevize vyzvedal: „Ako zabrániš tomu, aby ťa všetky tie informácie zahltili a roztrhli ti lebku?“

„Pokúšaš sa o sarkazmus, Trevize?“

Pelorat ju podporil: „No tak, Golan. Nemusíte byť hned taký nepríjemný.“

Trevize behal očami z jednej tváre na druhú a potom s viditeľným úsilím uvoľnil čelist. „Ospravedlňujem sa. Ťaží ma zodpovednosť, o ktorú nestojím a ktorej sa nedokážem zbaviť. Preto možno zniem nepríjemne, aj keď to tak nemyslím. Slasť, ja to fakt chcem vedieť. Ako môžeš získavať informácie z iných myslí bez toho, aby si ich uložila vo vlastnej a rýchlo prekročila jej kapacitu?“

Slasť odvetila: „Neviem, Trevize, rovnako ako ty nepoznáš detailné fungovanie svojho izolovaného mozgu. Predpokladám, že poznáš vzdialenosť svojej planéty od najbližšej hviezdy, ale nie vždy si ju uvedomuješ. Niekde tú informáciu uložíš, a keď sa ťa na ňu niekto spýta, vytiahneš ju. Ak sa na ňu dlho nik nespýta, možno ju aj zabudneš, no vždy ju môžeš opäť získať z nejakej databanky. No a mozog Gaie sa dá prirovnať k obrovskej databanke. Môžem z neho brať informácie, no nemusím si žiadnu z nich vedome pamätať. Keď využijem nejaký fakt, údaj alebo spomienku, môžem ho pustiť z hlavy. No a keby som ho znova potrebovala, tak si ho do nej takpovediac zase natiahnem.“

„Koľko ľudí žije na Gaii, Slasť? Koľko má obyvateľov?“

„Asi miliardu. Chceš úplne presné číslo?“

Trpko sa usmial. „Chápem, že si schopná ho v prípade potreby vytiahnuť, ale uspokojím sa aj s hrubým odhadom.“

„V skutočnosti,“ pokračovala, „je počet obyvateľov stabilný. Osciluje okolo konkrétneho čísla, ktoré trochu prevyšuje jednu miliardu. O koľko v danej chvíli prekračuje alebo nedosahuje daný priemer, môžem zistiť tak, že rozšírim svoje vedomie a takpovediac ohmatám jeho hranice. Neviem to lepšie vysvetliť niekomu, kto to nikdy nezažil.“

„Povedal by som, že miliarda ľudských myslí – mnohé z nich budú detské – určite nestačí na uloženie všetkých dát potrebných pre modernú spoločnosť.“

„Ale ľudia nie sú na Gaii sami, Trev.“

„Chceš povedať, že si to pamätajú aj zvieratá?“

„Neľudské mozgy vedia uchovávať informácie s rovnakou hustotou ako ľudské a v oboch typoch sa veľká časť kapacity necháva pre osobné spomienky, ktoré sa využívajú len zriedka, pokiaľ nie sú potrebné pre planetárne vedomie. Stále však platí, že ohromné kvantá dát sa dajú uchovávať aj vo zvieracích mozgoch rovnako ako v rastlinnej hmote a minerálnej štruktúre planéty.“

„V minerálnej štruktúre? To myslíš akože v skalách a pohoriach?“

„Niektoré typy dát aj v oceánoch a atmosfére. Aj tie sú Gaia.“

„Ale koľko sa toho zmestí do neživej hmoty?“

„Prekvapivo veľa. Zvláda len nízku intenzitu, ale má taký ohromný objem, že veľká väčšina dát sa uchováva práve v nej. Získať spomienky z kameňov trvá o niečo dlhšie, takže do nich ukladáme takpovediac mŕtve dáta – také, ktoré sa za normálnych okolností používajú len veľmi zriedka.“

„Čo sa stane, keď zomrie niekto s mozgom, v ktorom boli dôležité dáta?“

„Neprídeme o ne. Ako sa mozog po smrti rozkladá, pomaly sa mení aj ich štruktúra, stále je však dosť času presunúť

ich do iných častí Gaie. Keď sa objavujú nové mozgy novorodencov a počas rastu sú čoraz organizovanejšie, nevznikajú v nich len osobné spomienky a myšlienky, ale dostávajú aj primerané informácie z vonkajších zdrojov. To, čomu hovoríte vzdelávanie, sa na Gaii deje celkom automaticky a prirodzene.“

Pelorat poznamenal: „Viete, Golan, táto myšlienka živého sveta má čosi do seba.“

Trevize sa na neho letmo pozrel. „O tom nepochybujem, Janov, ale na mňa to zatiaľ nespravilo ktovieaký dojem. Táto planéta, nech je akokoľvek veľká a rozmanitá, predstavuje jeden veľký mozog. Jeden! Všetky nové sa v ňom doslova rozpustia. Kde je tu príležitosť na oponovanie, na nesúhlas? Keď sa pozriete na ľudské dejiny, automaticky myslíte na výnimočné osobnosti, ktorých menšinový názor spoločnosť možno aj odsudzovala, nakoniec sa však presadil a zmenil svet. Aká je šanca, že by sa veľkí rebeli našich dejín objavili na Gaii?“

„Aj my máme vnútorné konflikty,“ namietla Slast'. „Nie každý aspekt Gaie nevyhnutne súhlasí so spoločným názorom.“

„Ale musí to byť veľmi obmedzené,“ povedal Trevize. „Nemôžete mať ktovieaké nezhody v rámci jediného organizmu, inak by poriadne nefungoval. Ak sa aj pokrok a vývoj celkom nezastavili, určite ich to aspoň spomalilo. Naozaj chceme riskovať niečo také v celej galaxii? Pre celé ľudstvo?“

Pevne stisol pery a zaváhal. Potom zdráhavo povedal: „Rád by som, ale nemôžem. Ešte nie. K rozhodnutiu som dospel na základe niečoho – a kým nezistím, čo presne to bolo, nemôžem si byť istý, či ho netreba zmeniť. Čo ma vracia k otázke planéty Zem.“

„Pretože si myslíš, že práve na nej sa dozvieš skutočný dôvod svojho rozhodnutia? Je tak, Trevize?“

„Mám taký pocit. Dom vraví, že Gaia nevie, kde sa Zem nachádza. Ty s ním, zdá sa, súhlasíš.“

„Isteže, Trevize. Nie som Gaia o nič menej ako on.“

„A tajíš predou mnou nejaké informácie? Myslím vedome.“

„Samozrejme, že nie. Aj keby Gaia dokázala klamať, tebe by neklamala. Absolútne sa spoliehame na tvoje závery a potrebujeme, aby boli presné. Preto sa musia zakladať na ne-skreslenej realite.“

„V tom prípade,“ vyhlásil, „by sme mali využiť pamäť vášho sveta. Zájdi v nej čo najďalej do minulosti a povedz mi, ako ďaleko si sa dostala.“

Na moment zaváhala. Pozerala sa naňho neprítomne, ako by upadla do tranzu. Potom povedala: „Pätnásťtisíc rokov.“

„Prečo si s tým tak váhala?“

„Chvíľu mi to trvalo. Staré spomienky – extrémne pradávané – sú takmer až v koreňoch hôr, odkiaľ sa nezískavajú práve najľahšie.“

„Takže pätnásťtisíc rokov, hovoríš? Vtedy osídlili Gaiu?“

„Nie. Pokiaľ vieme, osídlili ju asi o tritisíc rokov skôr.“

„Nevieš to s istotou? Nespomínaš si na to ani ako Gaia?“

Slasť odvetila: „Bolo to pred tým, ako si Gaia vyvinula globálnu pamäť.“

„Lenže pred vznikom spoločného vedomia sa musela spoliehať na záznamy, Slasť. Na ukladanie dát klasickým spôsobom – v nahrávkach, písomnostiach, filmoch a tak ďalej.“

„To je asi pravda, ale neviem si predstaviť, že by prežili toľké tisícročia.“

„Mohli sa kopírovať alebo, ešte lepšie, presunúť do globálnej pamäti, keď už raz vznikla.“

Zamračila sa. Opäť zaváhala, tentoraz ešte dlhšie. „Nenachádzam žiadne stopy po záznamoch, o akých hovoríš.“

„Prečo asi?“

„Neviem, Trevize. Predpokladám, že sme ich nepovažovali za dosť dôležité. Viem si predstaviť, že v čase, keď sa už rozpadali, sme došli k záveru, že sú aj tak zastaralé a nepotrebné.“

„To nemôžeš vedieť. Predpokladáš a špekuluješ, ale nevieš. Gaia to nevie.“

Sklonila zrak. „Asi máš pravdu.“

„Asi? Nie som časťou Gaie, a preto nemusím predpokladať to, čo ona – zase ďalšia ukážka dôležitosti izolácie. Ja ako izolát predpokladám niečo iné.“

„Čo také?“

„Začnem niečím, čím som si istý. Existujúca civilizácia nikdy nemá sklon k ničeniu prastarých záznamov. Nevníma ich ako zastaralé a nepotrebné, ale skôr sa k nim stavia s prehnanou úctou a robí všetko, aby ich uchovala. Ak sa takéto záznamy na Gaii zničili, s najväčšou pravdepodobnosťou to nebolo dobrovoľné.“

„Ako by si to potom vysvetlil?“

„Z knižnice na Trantore niekto odstránil všetky odkazy na Zem. Nespravili to členovia druhej Nadácie, ktorá tam sídli, ale niekto celkom iný. Nie je teda možné, že aj na Gaii niekto vymazal všetky záznamy o Zemi a nebola to sama Gaia?“

„Ako vieš, že sa tie záznamy týkali práve Zeme?“

„Podľa teba Gaiu založili pred vyše osemnásttisíc rokmi. To nás dostáva do obdobia pred vznikom Galaktického impéria, keď sa galaxia ešte len osídľovala a hlavná kolonizačná vlna pochádzala zo Zeme. Pelorat to potvrdí.“

Profesora trocha zaskočilo, že ho takto zapojil do rozhovoru. Odkášlal si. „Prinajmenšom legendy to tak vravia, moja drahá. Ja ich beriem vážne a podobne ako Golan si myslím, že ľudia kedysi žili len na jedinej planéte a tou bola Zem. Prví kolonisti prišli z nej.“

„Ak teda Gaiu založili v samých začiatkoch hyperpriestorových skokov,“ pokračoval zaňho Trevize, „tak ju pravdepodobne kolonizovali pozemšťania alebo možno obyvatelia niektorého zo svetov, ktoré pozemšťania osídlili len krátko predtým. Prvé tisícročia existencie Gaie sa teda museli týkať Zeme a pozemšťanov a záznamy o tom sa vyparili. Zdá sa, že niekomu veľmi záleží, aby sa Zem nespomínala nikde v celej galaxii. Ak je to pravda, potom na to musí byť aj nejaký dôvod.“

Slasť podráždene odvrkla: „Všetko sú to len dohady, Trevize. Nemáš o tom jediný dôkaz.“

„Lenže Gaia trvá na tom, že mám talent dospieť k správ-
nemu záveru na základe neúplných informácií. Ak teda do-
spejem k záveru, nestážujte sa, že som naň nemal dosť pod-
kladov.“

Slasť mlčala.

Trevize na ňu tlačil ďalej: „To je ďalší dôvod, prečo mu-
sím nájsť Zem. Mám v úmysle vyraziť, len čo bude *Vzdialená*
hviezda pripravená na let. Stále chcete ísť obaja so mnou?“

„Áno,“ odvetila Slasť bez váhania.

„Áno,“ pridala sa k nej Pelorat.

NA COMPORELLON

Jemne poprchávalo. Trevize sa pozrel na sivastobielu oblohu.

Na hlave mal klobúk proti dažďu, ktorý odpudzoval kvapky na všetky smery, aby ani jediná nedopadla na jeho telo. Pelorat stál mimo dosahu, a tak naňho pršalo.

Trevize mu povedal: „Nevidím dôvod, prečo by ste mali moknúť, Janov.“

„Ale mne to ani v najmenšom neprekáža, Golan,“ namietol profesor vážne ako vždy. „Ten dáždík je slabý a vlažný. Vietor takmer vôbec nefúka. Okrem toho, ako hovorí staré príslovie: Keď si na Anacreone, správaj sa ako Anacreončania.“ Ukázal na niekoľko Gaianov, ktorí postávali okolo *Vzdialenej hviezdy* a ticho ich sledovali. Boli roztrúsení ako stromy v gaiských hájoch a ani jeden z nich proti dažďu nič nenamietal.

„Asi im neprekáža, že zmoknú,“ poznamenal radný, „lebo mokne aj celý zvyšok Gaie. Stromy, tráva, pôda – všetko je mokré a všetko je rovnakou súčasťou Gaie ako oni.“

„Podľa mňa to aj celkom dáva zmysel,“ povedal mu profesor. „Čoskoro sa aj tak objaví slnko a všetko rýchlo vyschne. Oblečenie sa im nezbehne ani nedokrčí, nestriasajú sa od zimy, a keďže na planéte nie sú žiadne zbytočne patogénne mikroorganizmy, nik sa nenachladí ani nedostane zápal pľúc. Prečo by sa mali báť trochy vlhkosti?“

Trevize musel uznať, že je to naozaj logické, no nepáčilo sa mu, že by mal ustúpiť zo svojho postoja. „Aj tak by nemuselo pršať práve vtedy, keď odchádzame. Koniec koncov, dážď tu nie je náhodný – prší, len keď to Gaia chce. Takto to vyzerá, takmer akoby nami pohrdala.“

„Alebo možno plače nad naším odchodom,“ navrhol Pelorat.

Trevize pripustil: „To je možné. Ja však rozhodne neplačem.“

„V skutočnosti,“ pokračoval profesor, „tu zrejme potrebovali zvlhčiť pôdu a jej potreby sú nadradené našej túžbe po slnečnom svite.“

Trevize sa usmial. „Vám sa tento svet fakt páči, čo? Dokonca aj keď si odmyslíme Slasť.“

„Presne tak,“ prikývol Janov trochu bojovne. „Vždy som viedol pokojný, usporiadaný život a viem si predstaviť, že by mi v tom pomáhal aj celý okolitý svet. Koniec koncov, Golan, keď si stavíme dom – alebo loď –, snažíme sa v ňom vytvoriť dokonalé pohodlie. Teplotu, kvalitu vzduchu, osvetlenie a všetko ostatné prispôsobujeme tak, aby nám čo najviac vyhovovalo. Gaia znamená len rozšírenie túžby po pohodlí na celú planétu. Čo by na tom mohlo byť zlé?“

„Zlé na tom je,“ odvetil radný, „že dom alebo loď sú nastavené tak, ako chcem ja. Nikto nenastavuje mňa podľa toho, čo vyhovuje im. Keby som bol súčasťou Gaie, potom by mi bez ohľadu na dokonalú súhru celej planéty prekážalo, že aj mňa upravuje podľa toho, čo sa pre zmenu hodí jej.“

Pelorat stisol pery. „Dalo by sa argumentovať, že spoločnosť formuje človeka podľa svojich potrieb. S tým cieľom v nej vznikajú rôzne zvyklosti, ktoré obmedzujú jednotlivca podľa spoločenských potrieb.“

„V spoločnosti sa dá aj búriť. Sú v nej excentrici a zločinci.“

„A vy by ste chceli práve excentrikov a zločincov?“

„Prečo nie? Vy aj ja sme z pohľadu spoločnosti excentric-
kí. Nie sme typickou ukážkou obyvateľa Terminusu. Čo sa
týka zločincov, to je do istej miery vec definície. Ak sú zlo-
činci cena, ktorú musíme zaplatiť za rebelov, heretikov a gé-
nirov, tak som ochotný ju zaplatiť. Priam sa dožadujem toho,
aby sme ju zaplatili.“

„Vari sú zločinci jediná možná platba? Nemôžete mať gé-
nirov aj bez nich?“

„Nemôžete mať géniov a svätcov bez toho, aby sa niekto-
rí ľudia silne vymykali z normy, a neviem si predstaviť, že by
sa vymykali len do jedného smeru. Ich spektrum musí mať
istú symetriu. Tak či onak, na rozhodnutie urobiť z Gaie
model pre budúcnosť ľudstva potrebujem lepší dôvod ako
jej prirovnanie k pohodlnému obydlíu.“

„Ach, drahý priateľu! Nesnažím sa presvedčiť vás o správ-
nosti toho rozhodnutia. Bol to len postreh...“

Nedopovedal to, lebo zbadal, ako k nim ide Slasť. Čierne
vlasy mala celé mokré a premočená róba sa jej lepila na telo
tak, že ešte viac zvýrazňovala krivky jej plných bokov. Ces-
tou im kývla.

„Ospravedlňujem sa, že vás takto zdržiavam,“ poveda-
la trochu zadychčane. „Debata s Domom trvala dlhšie, ako
som čakala.“

„Ale veď musíš vedieť presne to, čo on, nie?“ čudoval sa
Trevize.

„Niekedy ide aj o interpretáciu toho, čo vieme. Koniec
koncov, nie sme všetci identickí, a tak diskutujeme. Pozri sa,“
dodala možno aj trochu prísne. „Máš dve ruky. Obe sú tvo-
jou súčasťou a vyzerajú rovnako, ak nerátam fakt, že jedna
je zrkadlovým obrazom druhej. Pritom ich však nepoužívaš

celkom rovnako, nemám pravdu? Niektoré veci robíš skôr pravou a iné skôr ľavou. Dalo by sa povedať, že sa v tom prejavuje rozdielna interpretácia.“

„Dostala vás,“ vyhlásil Pelorat s neskrývaným uspokojením.

Trevize prikývol. „Bolo by to dobré prirovnanie, keby bolo aj relevantné, o čom nie som ani trocha presvedčený. Tak či onak, nemohli by sme už nastúpiť? Prší, viete?“

„Áno, áno. Naši ľudia už loď opustili, keď sme mali istotu, že je v dokonalom stave.“ Nečakane zvedavo si radného premerala. „Ale ty si suchý! Všetky kvapky ťa mňajú!“

„Presne tak,“ súhlasil. „Nechcem zmoknúť.“

„Vari nie je príjemné sa z času na čas aj namočiť?“

„Určite je, ale vtedy, keď chcem ja, nie dážď.“

Iba pokrčila plecami. „Ako myslíš. Batožina je už kompletne nalodená, tak môžeme ísť.“

Spoločne vykročili k *Vzdialenej hviezde*. Dážď zoslabol, ale tráva bola stále mokrá. Trevize sa pristihol, že na ňu došľapuje veľmi opatrne, no Slast si vyzula šľapky a šťastne sa v nej čvachtala.

„Je to príjemné,“ povedala, keď si všimla, kam sa radný pozerá.

„Dobre,“ prikývol neprítomne. Potom sa trocha podráždene opýtal: „Prečo tu vlastne postáva toľko Gaianov?“

„Zaznamenávajú udalosť, ktorú Gaia pokladá za nesmierne dôležitú. Si pre nás dôležitejší, ako si myslíš, Trevize. Predstav si, že by si následkom tejto výpravy zmenil názor a rozhodol proti nám. Potom by sme sa nikdy nevyvinuli do Gaixie, ba nemohli by sme ani ostať Gaiou.“

„Takže rozhodujem o živote a smrti celej planéty?“

„Tak to vnímame.“

Odrazu zastal a zložil si klobúk. Mraky postupne mizli. Povedal: „Už však máte rozhodnutie v svoj prospech. Keby ste ma zabili, nemohol by som ho zmeniť.“

„Golan!“ zamrmal Pelorat šokovane. „Prečo hovoríte také hrozné veci?“

„Typicky izolátske myslenie,“ vyhlásila Slast pokojne. „Musíš pochopiť, Trevize, že sa o teba nezaujíname ako o človeka, dokonca ani ako o toho, kto rozhoduje. Zaujíma nás len pravda, pevné fakty v danej veci. Ty sám si dôležitý len ako jej nositeľ a tvoje rozhodnutie ako náznak, ktorým smerom sa uberá. Keby sme ťa zabili, aby si nemohol zmeniť názor, akurát by sme sa pripravili o pravdu.“

„Ak bude stáť moja pravda proti Gaii, potom všetci nadšene zomriete?“

„Možno nie celkom nadšene, ale inak si to celkom trafil.“

Trevize pokrútil hlavou. „Keby ma niečo malo presvedčiť, že Gaia je jedna nekonečná hrôza a mala by zahynúť, tak práve toto tvoje vyhlásenie.“ Obrátil zrak k trpezlivo sledujúcim (a zrejme načúvajúcim) Gaianom. „Prečo dodržujú také rozostupy? A prečo ich je tak veľa? Ak si udalosť pozrie jeden, nebude z jeho pamäti dostupná pre celú planétu? Nemôže sa v prípade potreby uložiť na milión rôznych miest?“

Slast mu vysvetlila: „Každý z nich ju pozoruje z trocha iného uhla a ukladá do trocha iného mozgu. Keď budeme ich pozorovania skúmať, môžeme dianie pochopiť oveľa lepšie z viacerých pohľadov ako len z jediného.“

„Inak povedané, celok je viac ako len súčet jeho častí.“

„Presne tak. Práve si vyslovil jasné odôvodnenie Gaie a jej existencie. Ako človek sa skladáš z možno päťdesiatich triliónov buniek, no ako viacbunkový organizmus si oveľa dôležitejší, ako by bol len čistý súčet všetkých tvojich buniek. S tým azda súhlasíš.“

„Áno,“ prikývol. „S tým naozaj súhlasím.“

Vošiel do lode a ešte sa naposledy obzrel za Gaiou. Po daždi bol na nej príjemne čerstvý vzduch. Videl zelený, svieži, pokojný svet – záhradu nekonečnej harmónie uprostred turbulentnej a unavenej galaxie.

Pritom však dúfal, že ju už nikdy neuvidí.

6

Keď sa za nimi zavrela prechodová komora, Trevize mal pocit, akoby zavrel dvere, ak nie rovno do nočnej mory, tak rozhodne do niečoho natoľko abnormálneho, že sa mu pritom až ťažko dýcha.

Plne si uvedomoval, že časť tej abnormality je stále s ním v podobe Slasti. Kým tam je ona, majú so sebou aj Gaiu – ale pritom bol presvedčený, že jej prítomnosť je veľmi potrebná. Už zase fungoval ako čierna skrinka, aj keď úprimne dúfal, že v to sám nikdy nezačne príliš veriť.

Prezeral si interiér. Pripadal mu nádherný. Túto loď mal len od chvíle, keď ho starostka Harla Brannová prinútila opustiť Terminus a vydať sa k hviezdám. Mal jej slúžiť ako hromozvod na priťahovanie bleskov od tých, ktorých pokladala za nepriateľov Nadácie. Toto poslanie splnil, loď mu však ostala a on nemal v úmysle vracaj ju niekedy Terminusu.

Terminus! Excentricky umiestnené centrum Nadácie, ktorá má za najbližších päťsto rokov vytvoriť nové a veľkolepejšie Impérium. Aspoň teda podľa Seldonovho plánu, ktorý Trevize len nedávno úplne vykoľajil. Svojím rozhodnutím odsúdil Nadáciu na úplne nepodstatnú záležitosť, ktorú nahradí celkom nový typ spoločnosti, nová forma života, desivá

revolúcia s dosahom väčším ako čokoľvek od vzniku viacbunkových organizmov.

No a teraz sa vydával na cestu, ktorá mala potvrdiť alebo vyvrátiť správnosť tohto rozhodnutia.

Uvedomil si, že sa natoľko stratil v myšlienkach, až sa celkom zabudol hýbať, a podráždene sa otriasol. Náhlivo odišiel do pilotnej kajuty a zistil, že počítač je stále na svojom mieste.

Leskol sa. Všetko sa tam lesklo. Gaiania celú loď dokonale vyleštili. Kontakty, ktoré viac-menej náhodne skúsil zopnúť, fungovali dokonale a prepínali sa ešte ľahšie ako predtým. Ventilačný systém bol taký nehučný, že musel priložiť ruku k mriežke, aby sa uistil, že ňou prúdi vzduch.

Na počítači lákavo žiaril kruh svetla. Dotkol sa stola, svetlo sa rozšírilo na celú dosku a uprostred nej vytvorilo obrysy dvoch rúk. Zhlboka sa nadýchol – až teraz si uvedomil, že už nejaký čas vôbec nedýchal. Gaiania nepoznali nadačnú techniku a mohli počítač ľahko poškodiť aj bez toho, aby to mali v úmysle. Zatiaľ sa zdalo, že to nespravili. Obrysy rúk boli stále na svojom mieste.

Zásadný test mal prísť v momente, keď na ne priloží dlane. Na moment zaváhal. Ak niečo nie je v poriadku, zistí to prakticky okamžite, ale čo ďalej? Pre opravu by musel zobrať loď domov na Terminus, a keby to urobil, starostka by mu určite nedovolila zase v nej odletieť. A keby nemohol...

Srdce mu šlo vyskočiť z hrude. Nemalo význam ďalej to naťahovať.

Vystrel ruky, rozťahal ich a priložil dlane na vyznačené miesta na stole. Okamžite ho zmohla ilúzia, že ho za ne kto-si drží. Jeho zmysly sa rozšírili, takže všade okolo lode videl čerstvo poliatu zelenú Gaiu aj s jej obyvateľmi, ktorí ich stále pozorovali. Keď sa prinútil pozrieť nahor, zazrel väčšinou

zatiehnutú oblohu. Na jeho vnútorný pokyn sa mraky rozplynuli, takže sa mohol pozeráť na modrú oblohu s gaiským slnkom, ktorého svit blokoval špeciálny bezpečnostný filter.

Vydal ďalší pokyn a obloha sa roztvorila, takže videl hviezdy.

Vymazal ich a prinútil sa vidieť galaxiu s tvarom veterníka s trocha kratšími lopatkami. Testoval počítačový obraz, nastavoval rôznu orientáciu, menil priebeh času, nútil galaxiu krútiť sa jedným a potom druhým smerom. Našiel slnko Sayshellu – najdôležitejšiu hviezdu v okolí Gaie – potom terminuské a trantorské. Cestoval z hviezdy na hviezdu v galaktickej mape z útrobov počítača.

Nakoniec ruky zase stiahol a nechal sa ovládnuť realitou. Až teraz si uvedomil, že celý ten čas stál sklonený nad počítačom. Chrbát mal celý stuhnutý a ubolený, takže kým si sadol, najprv sa trochu ponáľoval.

Pozeral sa na počítač s hrejivou úľavou. Funguje perfektne, hovoril si. Ak niečo, tak reaguje ešte citlivejšie a s čím-si, čo sa nedá opísať inak ako láska. Koniec koncov, kým sa s ním držal za ruky (odmietal pripustiť, že by to mohla byť aj ona), splývali spolu a jeho vôľa prikazovala, riadila, zažívala a bola časťou väčšieho celku. Napadla mu znepokojivá myšlienka: on a počítač sa museli cítiť tak trochu ako Gaia v oveľa väčšom meradle.

Hneď nato pokrútil hlavou. Nie! V prípade spolupráce s počítačom to je on, Trevize, kto o všetkom rozhoduje. Počítač musí robiť, čo mu prikáže.

Zdvihol sa a prešiel do nevelkej kuchynky s jedálenským kútom. Bola plná jedla a pitia, mala chladiace aj zohrievacie zariadenia. Už predtým si všimol, že knižné filmy v jeho kajute sú uložené v správnom poradí a bol si takmer – vlastne nie takmer, ale stopercentne – istý, že Pelorat našiel rovnako

kvalitne usporiadanú svoju knižnicu. Inak by sa už nepochybne ozval.

Pelorat! Na niečo si spomenul a šiel do jeho kajuty. „Je tu miesto pre Slast', Janov?“

„Ale iste. Miesta je tu dosť.“

„Mohol by som jej urobiť spálňu zo spoločnej kajuty.“

Slast' naňho vyvalila oči. „Netúžim po samostatnom ubytovaní. Celkom rada ostanem tu s Pelom. Asi však občas musím využiť aj iné miestnosti, napríklad telocvičňu.“

„Samozrejme. Ktorúkoľvek okrem mojej.“

„Dobre. Presne tak by som to navrhla aj ja, keby to bolo na mne. Prirodzene, ty zase nebudeš chodiť do našej.“

„Prirodzene,“ zopakoval po nej Trevize a sklopil zrak. Uvedomil si, že špičkami topánok zasahuje dovnútra, a rýchlo ukročil vzad. „Ale toto nie je kajuta na svadobnú cestu, Slast'.“

„Pri pohľade na jej kompaktné rozmery by som povedala pravý opak – aj keď ju Gaia o polovicu rozšírila.“

Trevize sa snažil neusmievať. „Musíte k sebe byť veľmi priateľskí.“

„Veď aj sme,“ uistil ho profesor, ktorému táto téma očividne nesedela. „Ale, drahý priateľu, usporiadanie života v našej kajute by ste mohli nechať na nás.“

„V skutočnosti nemohol,“ oponoval mu Trevize. „Stále musím pripomínať, že toto nie sú vhodné priestory na svadobnú cestu. Nemám žiadne námietky voči ničomu, čo spolu dobrovoľne robíte, ale musíte si uvedomiť, že tu nemáte súkromie. Dúfam, že to chápeš, Slast'.“

„Máme dvere,“ namietla, „a určite nás nebudeš rušiť, keď ich zamkneme – pokiaľ teda nepôjde o skutočne naliehavú vec.“

„Isteže nebudem. Nemáme tu však zvukovú izoláciu.“

„Snažíš sa povedať,“ nadhodila Slasť, „že budeš počuť všetko, čo si povieme, ako aj všetky zvuky, ktoré vydáme pri milovaní.“

„Áno. Presne to sa snažím povedať. Preto by som očakával, že svoje aktivity v lodi obmedzíte na minimum. Možno vám to nebude príjemné, ale tak sa skrátka veci majú.“

Pelorat si odkašlal a jemne povedal: „Tento problém som už vlastne zažil. Uvedomujete si, dúfam, že všetko, čo zažije Slasť, s ňou prežíva aj celá Gaia?“

„Myslel som na to, Janov,“ prikývol radný s výrazom človeka, ktorý potláča nepríjemnú grimasu. „Nechcel som o tom otvorene hovoriť – pre prípad, že by ste si to neuvedomovali.“

„Nanešťastie, uvedomil som si to,“ uistil ho profesor.

Slasť povedala: „Nerob z toho zbytočne nafúknutú záležitosť, Trevize. V každej chvíli sa na Gaii venuje sexu možno milión ľudí. Ďalšie milióny jedia, pijú alebo sa zaoberajú inými príjemnými činnosťami. Vytvára to všeobecnú príjemnú auru, ktorú cíti každá časť nášho sveta. Aj nižšie zvieracie druhy, rastliny a minerály majú svoje čoraz slabšie rozkoše a prispievajú svojím dielom k celkovej radosti vedomia, ktoré je večnou súčasťou Gaie a žiadneho iného sveta v galaxii.“

„Aj my máme svoje rozkoše,“ vyhlásil Trevize, „o ktoré sa môžeme svojím spôsobom podeliť. Ale len keď sami chceme. Ak nie, môžeme si ich nechať pre seba.“

„Keby si zažil tú našu, pochopil by si, aký neskutočne úbohý je váš izolátsky život.“

„Ako môžeš vedieť, čo cítime?“

„Aj bez toho sa stále dá rozumne predpokladať, že spoločné rozkoše celého sveta budú oveľa intenzívnejšie ako to, čo je dostupné izolovanému jednotlivcovi.“

„To sa nedá vylúčiť, ale aj keď sú moje rozkoše možno úbohé, stále by som si ich aj s prípadnými strasťami radšej nechal pre seba a neotravoval nimi okolité skaly.“

„Neuškrňaj sa,“ povedala mu. „Minerálne kryštály v svojich kostiach a zuboch si ceníš aj ty a nechcel by si, aby sa ktorýkoľvek z nich poškodil, hoci nemajú o nič viac vedomia ako iný kryštál rovnakej veľkosti.“

„Máš pravdu,“ pripustil zdráhavo, „ale to už odbočujeme. Je mi jedno, či sa o rozkoš delíš s celou Gaiou, Slast', ale nechcem, aby si sa o ňu delila aj so mnou. Žijeme tu v stiesnených priestoroch a nechcem byť nútený zúčastňovať sa čo i len nepriamo na vašich aktivitách.“

Pelorat mu povedal: „Hádame sa tu o ničom, drahý priateľu. Netúžim po narušovaní súkromia o nič viac ako vy. Budeme so Slast'ou diskretní, však, drahá?“

„Bude tak, ako chceš, Pel.“

„Koniec koncov,“ pokračoval, „s veľkou pravdepodobnosťou budeme na rôznych planétach oveľa dlhšie ako vo vesmíre, no a na planéte je príležitostí na skutočné súkromie...“

„Je mi jedno, čo robíte na planéte,“ prerušil ho Trevize, „ale na lodi velím ja.“

„Presne tak,“ súhlasil Pelorat.

„Tak keď sme si to vyjasnili, je čas na odlet.“

„Ale počkajte!“ Pelorat ho chytil za rukáv. „Kam poletíme? Neviete, kde je Zem, rovnako ako to nevieme ja ani Slast'. Ani počítač, lebo ste už dávno vraveli, že informácie o Zemi v ňom chýbajú. Čo teda chcete robiť? Nemôžeme sa len tak náhodne rútiť vesmírom.“

Trevize sa usmial s nefalšovanou radosťou. Prvý raz od chvíle, keď ich zajala Gaia, sa cítil pánom svojho osudu.

„Ubezpečujem vás,“ odvetil, „že nemám v úmysle lietať len tak naprázdno, Janov. Viem presne, kam ideme.“

Pelorat ticho vošiel do pilotnej kajuty po tom, čo dlho márne kopal na dvere. Treviza našiel zahľbeného do zobrazenia hviezdnej oblohy.

Povedal mu: „Golan...“ a čakal, ako zareaguje.

Trevize prudko zdvihol zrak. „Janov! Sadnite si. Kde je Slast’?“

„Spí. Ako vidím, už sme vo vesmíre.“

„Vidíte správne.“ Treviza neprekvapilo, že sa jeho spoločník tvári zaskočené. V nových gravitických lodiach sa jednoducho nedalo vycítiť, že štartujú. Neboli v nich žiadne následky zotrvačnosti, žiaden akceleračný tlak, žiadne vibrácie.

Vzdialená hviezda sa vedela izolovať od vonkajších gravitačných polí do takej miery, že sa z povrchu dvíhala, ako by plachtila na hladine kozmického mora. Vnútri pritom ostala gravitácia presne taká ako predtým.

Kým prechádzala atmosférou, nebolo treba zrýchľovať, takže chýbali aj zavýjanie a vibrácie zo vzduchu okolo nej. Keď ju nechala za sebou, mohla zrýchliť aj veľmi výrazne bez akéhokoľvek vplyvu na cestujúcich.

Predstavovala skrátka najvyššiu úroveň pohodlia a Trevize nechápal, ako by sa niečo také dalo zlepšiť, kým ľudia nevynájdu spôsob hyperpriestorového cestovania bez lodí a bez obáv z gravitačných polí, ktoré by mohli byť pre človeka priveľmi vysoké. Nateraz sa loď musela niekoľko dní vzdaľovať od planéty normálnym priestorom, kým gravitačné pole nezoslabne natoľko, že sa bude dať bezpečne skočiť do hyperpriestoru.

„Golan, drahý priateľu,“ nadhodil Pelorat, „mohol by som sa s vami na chvíľku porozprávať? Nemáte priveľa práce?“

„Vôbec nie. Keď zadám počítaču jasné príkazy, zvláda všetko aj bezo mňa. Niekedy mám pocit, že vopred vie, čo od neho budem chcieť, a plní moje požiadavky azda ešte skôr, ako ich stihnem sformulovať.“ Trevize s láskou pohladil stôlovú dosku.

Pelorat mu povedal: „Poznáme sa len krátko, Golan, ale aj tak medzi nami vzniklo silné priateľské puto. Zažili sme toho naozaj veľa. Fascínuje ma, že keď sa pozriem na svoj relatívne dlhý život, tak azda polovica všetkých zážitkov je natlačená do posledných niekoľkých mesiacov. Aspoň tak mi to pripadá. Takmer by sa dalo predpokladať...“

Trevize zdvihol ruku. „Janov, teraz už nepochybne odbočujete od toho, o čom ste chceli hovoriť. Začali ste tým, že sme sa spriatelili za veľmi krátky čas. Je to pravda. Keď už na to príde, so Slastou sa poznáte ešte kratšie a zblížili ste sa s ňou ešte viac ako so mnou.“

„To je však, samozrejme, niečo iné.“ Pelorat si zahanbene odkašlal.

„Samozrejme,“ prikývol Trevize, „ale čo vyplýva z nášho krátkeho, no trvácneho priateľstva?“

„Drahý priateľu, ak je náš vzťah naozaj taký trvácny, tak by sa to malo nejako odrážať aj na Slasti, ktorá mi je mimoriadne drahá – ako ste pred chvíľou skonštatovali aj vy sám.“

„Rozumiem. A ďalej?“

„Viem, Golan, že ju nemáte práve v láske, ale aspoň kvôli mne by ste mohli...“

Trevize opäť zdvihol ruku. „Moment, Janov. Nie som zo Slasti nadšený, to však ešte neznamená, že by som ju nenávidel. V skutočnosti voči nej necítim vôbec žiadnu antipatiu. Je to príťažlivá mladá žena, a aj keby nebola, už len kvôli vám by som bol ochotný ju tak vnímať. Čo nemám rád, je Gaia.“

„Ale Slast' je Gaia.“

„To mi je jasné, Janov. Práve preto je môj vzťah k nej taký komplikovaný. Kým na Slast' myslím ako na osobu, nemám s ňou problém. Keď ju začnem vnímať ako Gaiu, je to iné.“

„Vy ste však Gaii ani nedali šancu, Golan. Pozrite sa, starý priateľu, musím sa k niečomu priznať. V intímnych chvíľach sa so mnou Slast' niekedy na chvíľku delí o svoju myseľ. Dlhšie to nejde, lebo som na to už pristarý. Neuškrňajte sa, Golan – aj vy by ste na to boli pristarý. Keby sa izolát ako ja alebo vy spojil s celou Gaiou na dlhšie ako minútu či dve, mohlo by dôjsť k poškodeniu mozgu a už po piatich či desiatich by bolo nezvratné. Kiežby ste to mohli zažiť, Golan!“

„Čo? Nezvratné poškodenie mozgu?“

„Teraz už len predstierate, že mi nerozumiete. Myslím tú krátku chvíľu splynutia s celým svetom. Neviete, o čo prichádzate. Slovmi sa to ani nedá poriadne opísať. Slast' vraví, že je to pocit radosti, ale pre mňa to je, ako keď umierate od smädu a konečne sa môžete napiť vody. Nedokážete si to ani predstaviť. Delíte sa o všetko príjemné, čo zažíva miliarda iných ľudí. Nie je to rovnomerné – keby tá rozkoš vyzerala stále rovnako, rýchlo by ste ju prestali vnímať. Lenže ona sa mihá, bliká, variuje – má čudesný rytmus, ktorý vás raz chytí a už nepustí. Je to väčšia rozkoš – nie, nie väčšia, skôr lepšia – ako čokoľvek, čo ste kedy zažili. Je mi do plaču, keď ma od nej zase oddelí...“

Trevize pokrútil hlavou. „Ste nesmierne výrečný, drahý priateľu, ale to, čo opisujete, mi nepríjemne pripomína závislosť od endorfinu či inej drogy, ktorá človeku na chvíľu poskytne obrovskú rozkoš za cenu trvalého utrpenia. To nie je nič pre mňa. Nie som ochotný predať svoju individualitu za krátku chvíľu silného potešenia.“

„Ale ja svoju individualitu stále mám, Golan.“

„Ako dlho si ju však udržíte, Janov? Budete prosíkať o viac a viac drogy, až si napokon poškodíte mozog. Nesmiete Slasť dovoliť, aby vám to robila. Možno by som sa s ňou o tom mal porozprávať osobne.“

„Nie! To nerobte! Nie ste práve stelesnením taktu a nechcem, aby ste ju ranili. Predpokladám, že sa o mňa v tomto ohľade stará oveľa lepšie, ako si myslíte. Možnosť poškodenia mozgu ju trápi viac ako mňa, tým si môžete byť istý.“

„Tak sa teda porozprávam s vami, Janov. Už to viac nerobte. Päťdesiatdva rokov ste zažívali vlastné radosti a potešenia a váš mozog sa na ne adaptoval. Nenechajte sa opanť novou a nezvyčajnou neresťou. Za také veci sa platí – ak nie hneď, tak určite neskôr.“

„Áno, Golan.“ Profesor sklonil zrak k podlahe a dodal: „Skúste sa na to pozrieť inak. Predstavte si, že by ste boli jednobunkový organizmus...“

„Viem, čo sa mi snažíte povedať, Janov. Nenamáhajte sa. Toto prirovnanie sme už so Slasťou absolvovali.“

„Áno, ale zamyslite sa na chvíľku. Predstavte si jednobunkový organizmus s vedomím, myslením a predstavivosťou na úrovni človeka, ktorý dostane možnosť stať sa časťou viacbunkového tela. Netrápil by sa tento organizmus stratou svojej individuality a neľutoval by veľmi trpkosť, že sa má stať len nepatrnou súčasťou niečoho veľkého? Ale nemýlil by sa? Vie si vôbec jediná bunka predstaviť fungovanie celého mozgu?“

Trevize rázne pokrútil hlavou. „Nie, Janov. Je to falošná analógia. Jednobunkové organizmy nemajú vedomie ani schopnosť myslieť – alebo ju majú na takej nepatrnej úrovni, že sa dá pokladať za neexistujúcu. Ak sa takéto objekty spoja, stratia len niečo, čo nikdy nemali. Človek však